

TITO OBTOŽIŠE TOVARIŠE MOŽNO JE, DA BO PRIŠLO DO "ČISTKE" V ZKJ

24. in 25. februarja se je v Beogradu vršila seja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Na tej seji je, kot pravi David Binder, poročevalec New York Times v Beogradu, Tito močno napadel nekatere tovariše iz vodstva partije (ZKJ), jim očital, da zavirajo gospodarsko reformo in zahteval poostrejšo partijsko disciplino.

Tito sicer ni navajal nikogar po imenu, dejal pa je takole: "Moram reči, da je ena poglobljenih ovir v vrhovih Zveze komunistov, to je v njenih voditeljskih kadih. Ne povsod, so pa nekateri komunisti, ki so za reformo le v besedah, a sicer zanjo nič ne store, ali pa celo delujejo v nasprotju z njenim izvajanjem.

V Zvezi komunistov ni mesta za one, ki ne izvajajo njenih sklepov. Takšni morajo iti ven. Mi moramo energično izvajati svoje sklepe in utrditi disciplino v naši komunistični Zvezi, ker je disciplina oslaba.

Poročevalec pravi, da je zadnje dva meseca nezadovoljstvo v različnih sektorjih gospodarstva porastlo, ker se čuti, da reformni ukrepi vodenjo. Reforma, pravi poročevalec, je tudi razdražila narodnostna čustva. Srbi očitajo Hrvatoma, da se le oni najbolj ukorščajo, Hrvati pa trdijo, da Srbi pobirajo vse investicijske fonde.

Tito je dejstvo narodnostne vzemirjenosti v svojem govoru komentiral, — ko je dejal, da so obstrukcionisti v partiji povzročili zmedo "katero izrabljajo razredni sovražniki in razni šovinistični in nacionalistični elementi".

V svojem govoru se je Tito tudi dotaknil poročila o hrvatskem nacionalizmu, ki ga je objavil New York Times 20. februarja, t. l. Rekel je: "Zunaj pišejo o domnevni narodnostnih sporih v Jugoslaviji, ki da so zopet oživel. Očitno je, da bi do takšnih sporov moglo priti v slučaju, da bi mi dovolili razrednemu sovražniku, da se vmeša."

Tudi podpredsednik Aleksander Ranković se je v svojem govoru dotaknil nacionalnega vprašanja. Ranković pa je v razpravo vnesel srbski nacionalizem-verjetno namenom, da bi zmanjšal vtis nesrbskih nacionalizmov. Govoril je o "nacionalističnih krogih" in "nacionalističnih manifestacijah" v Srbiji.

Sejo centralnega komiteja so preložili.

27. februarja pa poroča New York Times iz Rima, da so po poročilu radia Beograd sejo centralnega komiteja ZKJ prekinili in jo preložili na 11. marec. Ker so sejo centralnega komiteja že enkrat preložili, je treba smatrati prekinitev za dokaz resnosti položaja.

Člani centralnega komiteja so prejeli besedila vseh govorov, ki naj bi jih preštudirali do zaključne seje. V razpravah ne seji so se pojavila različna mnenja, predvsem med člani, ki predstavljajo razvite predele države in člani, ki predstavljajo manj razvite in revnejše predele države, pravi poročilo.

Pričakujejo, da bo na zaključni seji 11. marca sprejeta resolucija, ki bo obračunala z disidentni v partijskem vodstvu in na vodilnih položajih po državi.

O aretacijah v Ljubljani in slovenski pevki v Beogradu

Po poročilu nekoga, ki se je pred kratkim vrnil z obiska v domovini, povzemamo sledeče:

V Ljubljani so zaprli štiri osebe zaradi njihovega prepričanja o pravici in potrebi slovenske samostojnosti in povdarjanja slovenstva.

Zaprli so tudi Frana Milčinskega.

PO PETINDVAJSETIH LETIH PRELOMA

Ciril A. Zebot,
profesor za narodno gospodarstvo na Georgetown Univerzi
Washington, D.C.

(Pod gornjim naslovom je revija SLOVENSKA POT v svoji januarski številki objavila članek profesorja Zebota po petindvajset letih slovenske okupacije. Ker članek tako nedvoumno izraža avtorjeve poglede na slovensko vprašanje pred petindvajsetimi leti in danes, ga ponatiskujemo za naše čitatelje. Uredništvo)

Se danes ne verjamem, da je zmaga komunistične sile nad Slovenijo bila neizogibna v smislu, da je Slovenci sami ne bi bili mogli preprečiti, karkoli bi že bili storili.

Se vedno sem mnenja, da je profesor Ehrlich imel prav, ko je po povratku iz Crne gore, začetkom maja 1941, predlagal takojšnjo podtalno slovensko narodno vladno za učinkovito domače vodstvo slovenske volje in napore za osvoboditve in zedinjenje v sklopu skupne zavezniške zmage. Ako bi vodilni činitelji predvojnega slovenskega javnega življenja Ehrlichovo zamisel bili razumeli in sprejeli, bi bilo mogoče, čeprav ne lahko, organizirati zanesljivo in prožno terensko mrežo izmed številnega članstva predvojnih dijaških, akademskih in drugih akcijskih organizacij. Tedaj se neodločeni, maloštevilni komunisti in z njimi sorodno misleči, v glavnem omejeni na akademski in mlado-starešinske kroge, bi z občasnimi afirmacijami take nedvoumne slovenske samoodločbe bili postavljeni pred izbiro, da se ji odgovorno pridružijo ali pa ostanejo osamljeni in s tem praktično brezplivni, kot so bili pred vojno.

Na mesto tega so se vodilni predvojni krogi odločili za dobrohotno, a na žalost kratkovidno formulo, da je "naša vlada v Londonu", doma pa da je mogoče le "reševati, kar se rešiti da". Ta pasivna prilagodljivost je bila izražena v brezplivnih ustanovah "Konsulte" in "Slovenske zaveze". Spriči neposredne narodne ožgostenosti in popolne odsotnosti kakršnekoli jugoslovanske oblasti je ta majska (1941) kapitulacija slovenskega samoodločanja dala komunistični manjšini politično pretvezo in dejansko priloznost osvojitvi si videz edine samorasle slovenske "osvobodilne borbe", ki so jo po nemškem vpadu v Rusijo, koncem junija 1941, domači komunisti mojskotersko improvizirali, nato terensko zgradili in krčevito ohranili tudi potem, ko so bili pregnani skoro z vseh predelov zasedene Slovenije. Dialektična dinamika, ki jo je sprožila zgrešena izbira maja leta 1941, je rodila Vaške

Drugo osnovno dejstvo pa je, da je po dvajsetih letih izključne oblasti komunistični režim v Jugoslaviji danes že zelo drugačen kot je bil. Osnovne politične kategorije so seveda še vedno iste: Marksistična ideologija, komunistična partija, podržavljena lastnina. Toda dejansko življenje si postopoma razvija novi pluralizem (raznolikost). Kot ni povratka v nekomunistično predvojno prav tako ni poti nazaj v komunistično povojnost, (dočim marksistične pravljice o bodoči brezrazredni in brezdržavni družbi brezmejnega izobilja že davno nihče ne jemlje resno). Rastoča miselna različnost, ustanovna mnogolčnost, vedno večja gospodarska razčlenjenost so nova dejstva slovenske sedanosti pod komunistično oblastjo. Le osnovna politična enolčnost in partijska izključnost se še krčevito upirata ponovnemu razvoju življenja. A tudi v samih političnih osnovah se že vidijo razpoke med republikami in Beogradom, med

je seveda šla v svet. Okoliščine pa so nakazovale, da je za vsem tem še mnogo več. To ni bil edini proces.

Poročilo pravi, da so po zanesljivih virih aretirali okrog štiristo mladih ljudi, ki jih je tajna policija ostro zašiševala. Med zasliševanji so jih tudi pretepali. Od teh, pravijo, so jih okrog štirideset pridržali zaradi suma "šovinističnega" delovanja.

Nekaj so jih prepeljali na kazenski otok Goli v Dalmaciji, nekaj pa v prehodno priporniško taborišče na otoku Sveti Grgur v bližini Golega.

Oboženci prvega procesa, ki se je začel 17. januarja, so bili obsojeni na dve do devet let ječe.

V soboto 12. februarja je bilo devet drugih obsojenih na deset do dvajset mesecev ječe.

Proti nadaljni skupini devetih se je vršila razprava v ponedeljek 21. februarja, za katere obsodba še ni znana.

Še druga skupina osmih ali devetih pa bo prišla pred sodišče očitno zaradi tega, ker je pela slovensko, saj je v tekmovalju dobila prvo nagrado kot najboljša pevka, kar ji je odprlo pot v inozemstvo.

ga-Ježka, ker je javno govoril, da bi bilo potrebno zgraditi okoli Slovenije štiri metre visok zid, ki pa naj bi ga odprli le enkrat na leto in to le zato, da bi one na jugu ozmerjali. Fran Milčinski-Ježek je znani komik in šalivce še izpred vojnih let in ne sedi sedaj prvič zaradi svojih duhovitih zbadljivk.

Slovensko pevko Berto Ambrož so ob njenem pevskem nastopu v Beogradu Beograjčani izživljali,

Povečano število priseljencev v Kanado

Lansko leto se je zvišalo število novih naseljencev v Kanado na 146.758, kar znatno presega (za 30%) številko za l. 1964, ki je bila 112.606. To je najvišja številka po višku v letu 1957. Priselilo se je 74.195 delovnih moči ter 72.563 odvisnih sorodnikov. Med novonaseljenci je 67% oseb, ki spadajo med bolj izučene delovne moči.

jugo — vzhodom in severo — zapadom, in med novimi niansami v komunistični partiji sami. Djilas ni uspel, ker je hotel preurnjeno in previsoko preskočiti ta postopni razvoj. 1)

A razvoj teče naprej. Kdaj bo dosegel stopnjo, ki bo prerastla tudi reakcijo partijske izključnosti, seveda ni mogoče reči. Toda gospodarski razmah in razčlenjevanje, rastoči odpor proti vsiljeni in prekomerni "tuji pomoči" južnim predelom na račun severo-zapadnih, postopno odmiranje hrvaškega narodnega čuta manjvrednosti (kot psihološke posledice medvojnih ustaških pregreh), rast slovenskega narodnega odpora proti srbizaciji jezika, pačenju kulture in izkoriščanju gospodarstva — to so sile, ki bodo s časom prebile tudi led politične izključnosti. Če De Gaulleu ne bo uspelo popolnoma ustaviti zveznega razvoja zapadne Evrope, je mogoče celo predvidevati postopno gospodarsko in politično približevanje med republikami jugoslovanske zveze in zveznimi državami zapadne Evrope. 2)

Za razumevanje slovenske sedanosti in bodočnosti je potrebno opazovati in sistematično preprosto dejanski razvoj iz popolne komunistične diktature v začetni povojni dobi, v nove oblike različnosti kot dinamičnega okvira za novo rast ustvarjalne in osrečujoče svobode. Slovenci so takega zgodovinskega razvoja vajeni! Zato je mogoče, da bo razvijajoča se mnogolčnost v Sloveniji hitreje odlošujoča in močnejše sproščujoča kot v drugih deželah in narodih pod komunistično oblastjo.

1) Podrobno študijo o tem je pred kratkim objavil V. Meier "Yugoslav Communism" v COMMUNISM IN EUROPE, W. E. Griffith, editor (Cambridge, Mass., The MIT press 1964) str. 19—84.

2) Več o tem v C.A. Zebot, THE ECONOMICS OF COMPETITIVE COEXISTENCE: CONVERGENCE THROUGH GROWTH (New York: F.A. Praeger 1964).

5. marca.

Javnost so dopustili le k prvim dvem razpravam. Titovsko časopisje pa je poročalo le o prvi razpravi. Uradni govorniki izjavljajo tujim novinarjem, da vedo le za prvi proces.

Med tem pa, kot poročamo na drugem mestu, so začeli z aretacijami tudi v Ljubljani.

Velika uganka gotovim krogom v Zagrebu in pa tujcem pa je vprašanje: le kako je možno, da sedanja mladina, ki je bilo vendar le še premajhna-saj so bili takrat le deteta in otroci-da bi prišli pod vpliv hrvatskega separatističnega gibanja, ki je cvetelo za časa vojske, sedaj izraža podobna čustva in to po dveh desetletjih komunizma. Temu se seveda ni potreba prav nič čuditi. Saj imamo isti pojav v Sloveniji, kjer sploh ni bilo ustaštva.

Poročilo pravi, da nekateri tamkaj trdijo, da je gibanje posledica globokega razočaranja mladine nad dejstvom, da se ne more udeleževati javnega življenja, ne da bi pristopila k komunistični partiji. Ko pa katere od mladih vprašajo, zakaj ne pristopijo k partiji, pa jim mladi ljudje odgovarjajo, da bi pristop k partiji pomenil kolaboracijo, ali pa, da so njih starši že itak "izdali" ideale revolucije.

NOVA BOLNISNICA V TORON TU — "CENTRAL HOSPITAL"

Podprite povečavo te posebne bolnišnice, ki stoji na 331 Sherbourne St. Toronto. Ustanovili so jo novonaseljenci (dva brata: dr. Paul in dr. John Rekaiz iz Madžarske.) Z njo je povezano preko 100 zdravnikov-novonaseljencev, ki obvladajo preko 25 jezikov. Bolnica je priznana od vlade kot javna bolnica od 1. januarja letos.

Zagotovljena ji je že pomoč za zidavo in sicer:
a. od zvezne vlade \$385.000,00
b. od pokrajinske vlade 728.000,00
c. Metropola Toronto 364.000,00
skupaj \$1.477.000,00

Ontarijska pokrajina bo posodila še \$600.000,00
nabirka je v teku za darove v višini \$2.031.090,00
skupno toraj \$4.108.090,00
porabili bodo za dozidavo: \$3.287.000,00
popravila starega poslopja: \$136.090,00

Podpredsednik: Mr. Albert E. Hall, Vice-President and Director, Toronto Dominion Bank.
Podpredsednik: Mr. Allan F. Lawrence, M.P.P., Q.C., McLaughlin, May, Soward, Morden & Bales
Člani: Mr. Lanfranco Amato, Executive Vice-President and Director, Underwood Limited; Mr. Karl L. Barths, Managing Director, Volkswagen Canada Ltd; Mr. William Dennison, Controller, City of Toronto; Mr. Herman Geiger-Torel, Director, Canadian Opera Co.; Mr. E.B. Jolliffe, Q.C., Jolliffe, Lewis & Osler; Mr. Wallace M. Rankin, Vice President and General Manager, Western Area, The Bell Telephone Co. of Canada; Dr. John Rekaiz, Chief of Staff, Central Hospital; Mr. Lee Spencer, President, Goodyear Tire & Rubber Co. of Canada; Mr. Frank Vass, Vass, Mitchell & Kerenyi; Mr. Henry E. Weisbach, Executive Secretary, Ont. Federation of Labour; Mr. John W. Wevers, Professor, University of Toronto.

Glavni predsednik kampanje: Mr. W.R. Foster, Vice-President, The Carling Breweries Limited. Svoje prispevke pošljite na: Central Hospital Development Fund, 341 Sherbourne Street, Toronto. Potrčila o prispevkih so odobrena za odpise pri letnem davku.

SESTANEK V OTTAWI

24., 25. in 26. febr. letos so delegati članov in odbor "Kanadske etnične tiskovne zveze" (Canadian Ethnic Press Federation) imeli letno sejo in sestanek, na katerem so razpravljali o problemih etničnega tiska. Poleg rednih sej so imeli poldnevni sestanek s člani "By-lingual and By-cultural Commission" in poldnevni sestanek c "Centennial Commission". Bili so sprejeti na domu g. in ga. G. Vanier, zastopnika kraljice, pri raznih poslancih in senatorjih ter od ministrov, ki vodijo sleče oddelke:

državljanstvo in vseljevanje, notranje zadeve, zunanje zadeve, obramba, delo, transport, finance, poljedelstvo, trgovino in industrijo in od zastopnikov drugih. Obiskal jih je tudi tajnik ministerskega predsednika ker je bil slednji na pogrebu zastopnika kraljice v quebeški provinci in nato pri odprtju podzemeljske železnice v Toronto.

Delegat našega lista, ki je tudi eden izmed direktorjev zgoraj imenovane organizacije, je izročil g. J. Fisherju ("Mr. Canada 1967).

Slike z leve na desno: 1) trije ministri s predsednikom za mizo, 2) predsedniki lokalnih organizacij, 3) Judy LaMarsh govori, 4) delegati iz Toronta z ministrom za obrambo g. Helliherjem in poslancem g. S. Haldaszem (Toronto-Parkdale), 5) Po sestanku. Med gosti ministri in senatorji na glavnem sedežu liberalne stranke. N. Novi ministri za državljanstvo in vseljevanje govori na kavnem

• Pod Kozlovim gradom v Tolminu so odkrili 140 grobov nekdanjih Ilirov (Glas).
• Med obnavljanjem notranjske župne cerkve v Mirni so odkrili izredno kvalitetne stenske slikarje v prezbitariji iz druge polovice 15. stoletja in nekoliko manjše na oboku v ladji (Glas).

IZ SLOVENIJE IN O SLOVENCIH

• Nov film.

Programski svet podjetja Viba-film je sprejel scenarij po knjigi mladega slovenskega pisca Petra Kavalarja "Grajski biki". Scenarij sta napisala Primož Kozak in Marjan Brezovar. Realizacijo filma pa so zaupali mlademu filmskemu režiserju Jožetu Pogačniku, ki se že več let uveljavlja s kratkometražnimi filmi, predvsem dokumentarnega značaja. Med zadnjimi so: Na stranskem tiru, Derby in Naročeni zenin.

• Največji emonski mozaik.

Jeseni leta 1963 so na tako imenovanem Jakopičevem vrtu na vogalu emonske ceste in Mirja odkrili 42 kvadratnih metrov velik rimski mozaik iz Teodozijevega obdobja, to se pravi, nekako iz let 380 do 390 po Kristusu. Mozaik je izdelan v dveh barvah z razmeroma bogatimi geometričnimi vzorci. Sedaj ga strokovnjaki za restauriranje odlivajo in ga bodo spomladi utrejenega spet postavili na prvotno mesto, kjer bo ena osrednjih zanimivosti bodočega emonskega muzeja.

• Najboljši smuški skakalci.

Doslej se je v letošnji zimski sezoni najbolje odrezal Jeseničan Ludvik Zajc, in je pri tekmah na planiški 90 meterski skakalnici skočil 87,5 in 90 metrov in dosegel 223 točk. Njemu sledita Pečar (Mojstrana) in Giacomelli (Enotnost). Zajc je z 90 metri boljšal rekord skakalnice, ki sta ga doslej držala Nemeč Wegscheider in Avstrijec Mueller.

• Slovenska v mednarodnem filmu.

V italijanskih filmih: Devica za princa (La virgine per il principe) in Fellinijevem Julija duhov (Giulietta degli spiriti) ter

nemškoitalijanskem filmu Verige nasilja je v raznih vlogah igrala Ljubljanka Alicia (Lička) Bakarčič, bivša študentka filozofije na ljubljanski univerzi. V filmskem svetu nastopa pod imenom Sonya Romanoff. Ina izgleda, da bo nastopila v filmu "Biblija" ameriškega režiserja Johna Hustona.

• Iz kulturnega življenja.

Koncem septembra je bil v Slatini Radenci (že tretji po vrsti) festival sodobne komorne glasbe. Krstno izvedbo so med drugimi doživela tudi naslednja glasbena dela: Kaličičev samospjev za tenor in komorni ansambel "Ciklame", Osterčev koncert za violino, violo, violončelo in klavir ter Šivčičeve "Interpunkcije".

Z retrospektivno razstavo svojih kiparskih del je proslavil svojo šestdesetletnico akademski kipar Boris Kalin. Razstava je bila v Moderni galeriji v Ljubljani.

• Slovenska pogrešana v Andah.

24. januarja so oblasti v Argentini proglasile za pogrešana slovenska gornika Tomaza Kralja in Boža Vioda potem ko so ostali vsi napor da bi ju našli brez uspeha. 17. januarja sta se podala na pezalno turo na goro Tronador v Andah. Vrniti bi se morala čez dva dni. A se nista vrnila.

• Slovenec razstavlja v Koelnu.

V okviru Umetniškega združenja Koeln je razstavljal Slovenec Jože Horvat slike, črteže in keramiko. Razstava je bila zelo ugodno ocenjena.

• Splošna raven izobrazbe pada.

Zaradi stalnega eksperimentiranja s šolstvom, zaradi pomanjkanja kvalificiranega učiteljstva

predvsem v letih takoj po vojski, zaradi politizacije vzgoje, zaradi namenoma povzročene bega iz dežele v mesta, zaradi pretresov v družinah in razbijanju domov, zaradi hlastanja in pa utemljene potrebe po služku trpi v Sloveniji šolska vzgoja. Vzrokovi bi lahko našli še več. Na kratko pa bi lahko rekli, da je krivda v pretresu, ki ga je v slovenski družbi povzročil komunizem.

Mnogo mladine v letih po vojski in še danes ni dokončalo in ne dokonča niti osnovne šole. Sicer je res, da je danes veliko več diplomantov visokih šol v Sloveniji in tudi več visokih šol z večjimi možnostmi kot pred vojsko. Iz prestižnih razlogov so komunisti predvsem povdarjali visoko izobrazbo. Pri tem pa je ostalo zanemarjeno nižje šolstvo.

V nekem slovenskem mestu so napravili anketo med 6.000 zaposlenimi z namenom, da ugotovijo koliko ima med njimi kdo šol in kakšne. Ugotovili so da 67% ni imelo dokončane osnovne šole. 15% jih je imelo le osemletko, 8% nedokončano srednjo šolo, 8% dokončano srednjo šolo. 1,1% pa jih je imelo višjo in 0,9% visoko šolsko izobrazbo. Od skupno 6.000 zaposlenih pa jih je bilo kar 452 nepismenih. Slovenija je bila pred vojsko znana kot dežela z najvišjim odstotkom pismenih ljudi, danes pa se povrača v nepismenost. Včasih so statistični podatki kazali v Sloveniji manj kot dva odstotka nepismenih. Če gornji podatki predstavljajo neko slovensko povprečje je torej nepismenost porasla na 7 do 8 odstotkov in je tako skoraj štirikrat večja kot je bila pred vojsko.

Pri vsem tem pa diplomanti visokih šol ne morejo dobiti primerne zaposlitve in jih je vedno več brezposelnih, čeprav je zanje na razpolago dovolj primernih službenih mest ali pa bi jih lahko bilo, če ne bi bila zasedena po nekvalificiranih ljudeh. Zato jih mnogo odide v tujino. Tako so komunisti tudi v šolski politiki hudo zgrešili.

• Beograd se ne meni za slovenske potrebe.

Zvezni izvršni svet je v januarju odločil kako porazdeliti 45,7 milijard dinarjev namenjenih za financiranje prometnih objektov v letu 1966. Za Slovenijo seveda ni bilo nič. Denar je bil za progo Beograd-Bar, za progo Sarajevo-Ploče, za progo Benkovac-Zadar, ni pa bilo denarja za progo Presnica-Koper. Ob odločbo Zveznega izvršnega sveta so se obregnili člani upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije 28. januarja v javni izjavi in zahtevali, da se z gradnjo proge Prečnica-Koper nadaljuje ter predlagali, da bi se nadaljevanje gradnje financiralo s posojili iz inozemstva.

Ze v kraljevi Jugoslaviji so slovenski predstavniki v Beogradu mogli izbojevati, če so bili takšni, da jim je bilo kaj zato, le drobtinice (nekaterim pa tudi zato ni bilo nič in so se le "bratili"). S slovenskimi komunističnimi predstavniki v Beogradu tudi ni nič bolje. Veseli so, da v duhu "bratstva in jedinstva grade socializem". Vse kaže, da se Beograd zaradi strahov preteklosti vsaj malo zdrzne, če zaropota hrvaški Bakaric, Slovence pa imajo le za lakaje, tudi zaradi duha preteklosti. Niti "veliki" Kardelj ne more, niti v duhu "bratstva in jedinstva", v Beogradu izposlovati nekaj drobtinice za Slovenijo. Pravzaprav ne bi smeli govoriti o drobtincah, ampak o nečem res vrednem, ob vsem strahotnem izkoriščanju Slovenije.

Med pogovori ob zadnjem obisku predsednika italijanske vlade v Jugoslaviji so se sporazumeli o naslednjem: Italija je privolila v pobudo, da bi zgradili cesto čez Sabotin, ki bi povezala Brda z Novo Gorico. Titova vlada pa soglašala z italijanskim predlogom za zgraditev namakalnega sistema ob Soči pri Gorici.

Zaradi zmanjšanja finančnih sredstev je letos skupščina SR Slovenije osredotočila ves razpoložljivi denar za dograditev gorrenjske ceste Podtabor-Cernivec. Po dograditvi te ceste pa bo v

Zagreb in Ljubljana naj si sama poiščeta gospodarsko pomoč v tujini

Kot poročamo na drugem mestu v tej številki je upravni odbor Gospodarske zbornice Slovenije v Ljubljani predlagal naj bi Slovenija dokončala železniško progo do Kopra s pomočjo posojil iz tujine, ki naj bi jih sama izposlovala.

Podobno mislijo tudi v Zagrebu. Prihodnjih letih imela prednost zasavska cesta do Zidanega mosta.

Na novi gorenski magistrali, na odcipu med Naklem in Podvinom, bodo trije mostovi, ki bodo skupaj z Ljubeljskim predorom omogočili, da bo imela nova cesta, kljub zelo razgibanem zemljišču, le neznamen vzpon. Od vseh treh mostov bo najdaljši in hkrati najdaljši v Sloveniji most čez Peračico, ki bo dolg 377 metrov. Jeklena konstrukcija bo ležala na šestih vmesnih stebrih. Za jeklene konstrukcije, ki jih je izdelala Metalna v Mariboru, so porabili 825 ton jekla, ki ga je vsega napravila jeseniška železarna.

• Raziskovalno delo.

Po podatkih in ocenah so znašali stroški za celotno znanstveno raziskovalno delo v Sloveniji v preteklem letu 12 do 13 milijard din., kar je okrog 1,3 odstotka narodnega dohodka. V tehnično razvitih deželah se ta odstotek giblje med 1,6 do preko 3 odstotka narodnega dohodka. Odkar je bil leta 1963 ustanovljen Zavod za raziskovanje morja nakazuje 20.000.000 din., kar je seveda za Slovenijo temu zavodu letno te namene odločno premalo. K raziskovalnim stroškom prispevajo deželi in v veliko večji meri podjetja.

• Ukinitve železniških prog.

V januarju so v Sloveniji ukinitve ves promet na naslednjih železniških progah: Jesenice-Planina, Kranj-Tržič, Tržišče-Krmelj, Novo mesto-Straža, Brezovica-Vrhnika in Črešnjavec-Slovenska Bistrica, ker so ugotovili, da so nerentabilne.

bu, kot pravi isto poročilo, ki poroča tudi o preganjanju hrvatske mladine, o katerem pišemo na drugem mestu.

Po mnenju gospodarstvenikov je za sorazmerno gospodarsko razvito Slovenija in Hrvatsko privabljanje zapadnih investicij pa čeprav brez avtorizacije Beograda-edina pot, po kateri bi se mogli izogniti katastrofalnim finančnim bremenom, ki izhajajo iz gospodarske reforme.

V Zagrebu se sliši tale argument: zvezna vlada (izvršni svet), ki jo dominirajo Srbi, je sedanjo gospodarsko reformo zaobrnila v korist Srbije s tem, da je navila cene surovinam, katere so obilne s Srbiji, s tem pa je zagrešila diskriminacijo napram predelovalni industriji Hrvatske, ki mora držati svoje cene. Tako so tamkaj nekatera podjetja že na robu prepada zaradi visokih cen surovin.

Se resnejša pa je obdolžitev, da je Beograd januarja manipuliral nov bančni investicijski sistem v korist Srbije. Dodatek k bančnemu zakonu, ki ga je zvezna skupščina odobrila z osmimi glasovi večine 19. januarja, je omogočil prenos investicijskih fondov, ki so bili določeni za porazdelitev po vsej državi, na zvezno vlado (izvršni svet) za njene izdatke. Tako bodo sedaj poglaviti koristniki teh fondov proga Beograd-Bar, jez v Železnih vratih, smederevske jeklarne in tovarna umetnih gnojil v Pančevem, torej vsi v bistvu srbski projekti. Za Slovenijo seveda ni bilo nič. Niti za progo na Koper, o kateri ni nobenega dvoma, da bi bila ena najdonosnejših železniških prog.

Uradne osebe v Zagrebu in Ljubljani izjavljajo, da je potreba čimprej privabiti obsežne industrijske investicije iz Zapada na osnovi delitve dobička, ker bosta sicer Slovenija in Hrvatska "povoženi". "Naše edino upanje je inozemstvo", je pred kratkim izjavil republiški funkcionar, "iz Beograda ne bomo dobili ničesar".

Ker še ni zveznih zakonov, ki

bi urejali tuje investiranje v državi, bi Slovenci in Hrvati tako postavili Beograd pred dovršeno dejstvo in ga prisilili, da se z njim sprizani, čeprav nehoti.

UGLED LJUBLJANSKE UNIVERZE VEDNO BOLJ PADA, tudi glede profesorjev. Vedno več je nekvalificiranih profesorjev, ker partija nastavlja najprej s partijskega vidika, potem šele se upošteva znanstvena usposobljenost. Raven študentov nižajo Srbi, Bosanci, Makedonci in Afrikanci, ki imajo sicer diplome, na temelju katerih jih je treba sprejeti na univerzo, toda nimajo zadostne izobrazbe in pri materijali, kjer ne zadošča zgolj memoriranje, odpovedo. Primanjkuje tudi predavalnic in morajo študenti celo na arhitekturi poslušati stoji. Seveda tudi o izobrazbevalnem delu med ljudstvom na deželi skoraj ni več sledu. Kjer sta pred vojno delovali esaj, dve prosvetni društvi, je danes popolno mrtevlo. Narasča število otrok, ki ne hodijo v šolo. Vedno več je zaprtih šol in odpuščenih učiteljev. Televizija je mogla pokazati šole, ki so jih pred leti odprli, pa so jih v letošnjem šolskem letu zaprli. Učiteljstvo plačujejo občine, in so neverjetne razlike med plačami bogatih in revnih občin. Večkrat snazilka v Kranju zasluži več kot pa učiteljica na Blokah. Posledica: vedno manj učiteljskega narasčaja. — Na univerzi se še dogodi, da srbski študenti hočejo predavanje v svojem jeziku. Vendar vedno nalete na odpor in slab odmev. Neki profesor jim je naštel vse univerze v Jugoslaviji, kjer se predava v srbohrvaščini in jim je svetoval, naj gredo tja. Ko je ob neki priliki neki Srb terjal srbsčino, čes da petina slušateljev slovensčine ne razume, mu je nek črnc v prvi ljubljansčini odgovoril: "Ali te ni sram; že dve leti si tukaj, pa se še nisi naučil. Jaz sem komaj šest mesecev in znam jezik, ki ni soroden mojemu". (Glas Slovenske kulturne akcije XII, št. 23, str. 8.)

VAŽNO ZA ZGODOVINO SLOVENSkih IZSELJENCEV

Pogosto se slišijo pritožbe, da široki svet ne pozna ali noče poznati Slovencev. Zato je nujno, da izrabimo vsako priložnost, da svet bolj seznanimo z našim narodom, pa tudi z doprinosom slovenskih izseljencev k razvoju in rasti Amerike.

Pred kratkim se nam je za to ponudila nova izredna priložnost, ko je svetovno znani učenjak, avtor in urednik profesor Jožef Roucek med številnimi kandidati izbral za soavtorja dveh svojih novih knjig o rasnih, narodnostnih in verskih skupinah v Ameriki spodaj podpisane Slovence. Profesorji Roucek, Frumkin in moja malenkost zdaj pišemo s tega področja dve knjigi, eno predvsem zgodovinsko in drugo sociološko. Rouckov sloves jamči, da bosta knjigi zelo razširjeni po vsej Ameriki in tudi izven nje, uporabljali se bosta pa tudi kot učbenik na univerzah. Odgovornost za poglavja o narodnostnih ali izseljenskih skupinah razen Judov in zamorcev pade na mojo malenkost.

V vsaki izmed obeh knjig bo tudi poglavje o Slovencih v Ameriki. Razume se, da bi želel prepričljivo prikazati doprinos naših izseljencev k rasti in razvoju Amerike. Poleg doprinosov v tovarnah, rudnikih in v kmetijstvu bo treba posebej poudariti doprinos slovenskih misijonarjev, politikov, županov, gospodarstvenikov, finančnikov sodnikov, industrialcev, jednotarjev, organizatorjev, umetnikov, literatov, novinarjev, glasbenikov in pevcev, vsakovrstnih višjih častnikov, junakov in odlikovancev kjer koli, znanstvenikov, športnikov, vzgojiteljev, itd., itd.

Ceprav ima Slovenian Research Center of America (Box 1159, Cleveland, Ohio 44103) ki sem mu skozi deset let posvečal večino svojega prostega časa in pri katerem sodeluje sedaj tudi eden najplodnejših ameriških univerzitetnih profesorjev, že bogato zbirko gradiva, arhivov in kartotek, nam za čim popolnejši prikaz še vedno manjka prenek podatek ali potrebna dokumentacija. In koliko je stvari, ki jih vkljub prošnjam zgrešimo popolnoma po nepotrebnem. Zgodilo se, da ugleden ameriški časopis poroča, kaj vse so Slovenci storili za kako ameriško mesto, kjer pa v slovenskih ponatisih ni zadostne dokumentacije. Pa človek poprosi Slovenca za en

izvod ameriškega lista ali za natančnejše podatke, da bi lahko sam pisal naravnost ponj — in ni odgovora, medtem ko od drugih narodnosti in od številnih vladnih in privatnih agencij dobim v istem času na ducate pisem in zavrtkov, s prijaznimi vabilii, naj se le še obrnem nanje, če ki še kaj potreboval. Imamo atomske znanstvenike, vrsto opernih pevk, vrsto oseb, ki so se visoko povzpelle v industriji, umetnosti, itd., toda mnogokrat manjkajo naslovi ali dokumentacija. Ali bi ne bilo škoda kar koli važnega izpustiti, samo zato, ker nekateri ne znajo videti priložnosti, kadar trka na vrata in je treba nekaj storiti, čeprav so večkrat prati taki pozneje najgla-snejši v svojih kritikah, čes da še to ali ono manjka. Zdaj je čas za to—zdaj se izkažimo in posnemajmo tiste zavedne Slovence, ki so vedno z veseljem prispevali svoj delež!

Vse slovenske rojake nujno prosim, da me opozorijo na vsak pomemben slovenski doprinos in na vsakega Slovenca, ki je v Ameriki kaj posebnega dosegel na katerem koli področju. Nič hudega, če slišim kaj dvakrat ali desetkrat; bolje je tako, kakor pa da bi karkoli pomembnega zgrešili! In če bi česar koli ne mogel uporabiti v zgoraj omenjenih knjigah, kjer bo Slovencem, kot vsaki drugi narodnosti, posvečeno samo eno zgoščeno poglavje, bo preostalo gradivo še vedno prišlo zelo prav pri pripravi obširne znanstvene knjige samo o slovenskih izseljencih, kateri sedanje delo zbiratelj, avtorjev in dopisnikov pripravljajo pot in za katero lepo narasča gradivo pri naši znanstveni ustanovi Slovenian Research Center.

Izgleda, da je bil Slovenian Research Center doslej tudi edina ustanova, ki ni ničesar pričakoval zastoj, ampak je za vse, kar je še potreboval, ponudil primerno plačilo. Upam, da vsak uvidi, da imamo Slovenci pri zgornjih knjigah priložnost, kakršne še zlepa nismo imeli. Prosim torej vsakogar, ki ima kakršno koli uporabno gradivo, dokumentacijo, opozorilo ali nasvet, da to sporoči na naslov Slovenian Reserch Centra ali na moj hišni naslov, ali kliče po telefonu 721-5631 ali 795-8000. Najlepša hvala!

Dr. Edi Gobec, 1253 E. 80 St., Cleveland, Ohio, 44103.

ISKAZNICA KANADSKEGA DRŽAVLJANSTVA SE DOBI V MINIJATURI

Vsak kanadski državljan lahko dobi minijaturno iskaznico kanadskega državljanstva. Ta majhna iskaznica z osebno fotografijo in podpisom je povsod veljavna za dokaz osebnega legitimiranja. Nosil se lahko v denarnici ali v torbi. Cena te pripravne iskaznice je dva dolarja.

Ako vi hočete vedeti več o teh kanadskih iskaznicah državljanstva in kako jih je treba naročiti, informirajte se pri vašem najbližjem Kanadskem Državljanškem Uradu (Court of Canadian Citizenship). Ako pa vam je bolj ugodno pa lahko pišete na:

The Registrar of Canadian Citizenship,
Department of Citizenship and Immigration
Ottawa, Ontario

Kanadski državljanski uradi se nahajajo v: Moncton, N.B., Montreal, P.Q., Ottawa, Toronto, Hamilton, St. Catharines, Kitchener, London in Windsor, Ont., Winnipeg, Man., Edmonton in Calgary, Alta., in Vancouver, B.C.

Minister of Citizenship and Immigration

"Zadnji tak mož... v Torontu"

Slovensko gledališče v Torontu nam je v predpustni dobi, v nedeljo 6. feb. 1966, pripravilo prijetno presenečenje z veseljoigro češkega pisatelja Fr. Ks. Svobode "Zadnji tak mož". Stari in mladi so prišli na svoj račun ob besedni igri, situacijski komiki in obrazni mimiki pod večjo in vedečo roko režiserja g. V. Cekute, ki je med drugim poskrbel za sceno, ki bi prišla še mnogo boljše do izraza, če bi bil oder večji in boljši.

Težko je reči, kdo je svojo vlogo boljše podal, saj so bili vsi dokaj na mestu ter so vsak po svoje doprinesli k temu, da je bil uspeh in zabava zagotovljena. Dejal bi, da je bila igra bolj satira kot veseljoigra, ki je hotela vzgajati, bičati, a istočasno tudi popravljati in zdraviti.

G.A. Koželj in ga. A. Resmk sta bila res posrečen in "vdan" par, s tremi otroci, ki so jih podali Milka Jankovičeva, Mirjam Čekuta in Lojze Soršak. G.P. Čekuta v vlogi ing. Miha Slaka pa je pokazal, da se razvija v res dobrega igralca, ki bo večš različnim vlogam. G. Ciril Soršak v vlogi Dr. Ceneta Porente ter g. Vinko Jankovič, kot vojak, sta mnoge pripravila do zdravega smeha in sledjega je dobro podpirala Marija Vrhovec v vlogi služkinje; gđc. M. Mejačeva pa je pokazala svoj talent v prikupni vlogi navihane gimnazistke. Sicer se je tu in tam komu beseda včasih zataknila in so prizadeti iskali pomoči uspešne in izvezbane šepetalk, to ni okrnilo končnega uspeha prijetnega večera; saj tudi poklicni igralci večkrat "zaplavajo!"

Poročevalec — urednik češkega tednika "Novy Domov" se je o izvedbi zelo laskavo izrazil trdeč, da so režiser in igralci pokazali v izvedbi evropskega duha, ki je manjkalo pri izvedbi istega dela pred leti tu v Torontu v angleškem jeziku. Pravi, da so slovenski igralci in gledalci pokazali več smisla in razumevanja, kot pa ga je bilo pri omenjeni predstavi.

Kakamo, da spet doživimo kaj novega! In čestitamo! V.M.

K SLOVENSKEMU VPRAŠANJU IN JUGOSLOVANSKI PROBLEMATIKI.

— Da dokažemo, da nismo le mi zunaj zakrbljeni nad dananjim položajem slovenstva; da ne zbiramo in objavljamo le nepomembnih drobtin in dogodkov, ki so sicer nekarakteristični za današnji slovenski položaj, češ, da nam Slovenecem v Jugoslaviji v narodnostnem oziru ne preti nobena nevarnost; da se le mi zunaj bojujemo za slovenstvo, ljudje doma pa so popolnoma pomirjeni z Jugoslavijo in zadovoljni s slovenskim položajem v njej; da je mogoče sicer teoretično govoriti o jugoslovanstvu, nekem idealnem jugoslovanstvu, da pa jih je zelo malo, ki bi si pod idealom isto predstavljali in da nobeno jugoslovanstvo v praksi ne odgovarja idealu, objavljamo danes dvoje mnenj iz domovine.

Prvo so odlomki iz eseja Josipa Vidmarja, bivšega predsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, sedaj predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti, pod naslovom "Refren o narodnosti", ki je bil objavljen v "Sodobnosti" št. 1—3 za leto 1965.

Drugo pa je članek Božidarja Borka, kritika, publicista in bivšega kulturnega urednika ljubljanskega "Jutra", ki ga je objavil v "Sodobnosti" št. 12 za leto 1965, pod naslovom: "Odkrita beseda o neljubem pojavu".

— Iz eseja "Refren o narodnosti"

"Treba je kajpada ugotoviti, da je nacionalno vprašanje v Jugoslaviji načelno in v glavnem urejeno, o čemer pričča dejstvo federacije in obstoj štirih ali petih nacionalnih republik, ki v marsičem niso samo videz neke neodvisne državnosti. Ali pa je to vprašanje dokočno rešeno tudi v miselnosti in v naravah vseh naših in prvi vrsti v miselnosti vseh intelektualcev in javnih delavcev? Predsednik Tito je v svojem referatu poudaril, da je bilo to vprašanje pri nas rešeno "na načelu enakopravnosti vseh narodov, na njihovi prostovoljni združitvi s pravico do oceptivne". Vendar je hkrati podčrtal tudi to, da "so ljudje in celo komunisti, ki so se naveličali močnega gesla iz naše osvobodilne borbe in ki so mnenja, da so se nacionalnosti v našem socialističnem družbenem razvoju že preživele in da je potrebno, da odmor. Ti ljudje mečejo enotnost narodov v en koš z likvidacijo naciji in z ustvarjanjem nečesa novega, umetnega, se pravi enotne jugoslovske nacije, kar je malodane podobno asimilaciji in birokratski centralizaciji, unitarizmu in hegemonizmu".

Ce razmišljam o nastopanju takih mnenj v naši javnosti, sem si na jasnem glede dveh poglavitnih dejstev, ki so z njimi v zvezi. Prvič izvirajo take teze res očitno iz vrst nekakšnih intelektualcev in javnih delavcev, ki pa jih nemara ni tako zelo malo, kakor se splošno misli, ker bi se sicer njihove ideje sploh ne mogle tako glasno pojavljati v naši družbi. In kdo drug kakor intelektualci ali javni delavci naj bi se sploh ukvarjali s takimi spekulacijami? Drugo dejstvo, ki ga tudi ni prezreti, pa je to, da so te teorije hote ali nehot predvsem naperjene zoper Slovence in še zoper Makedonce, kajti pri "likvidaciji narodnosti" gre predvsem za likvidiranje posebnih jezikov, kakor tudi "asimilacija" ne pomeni nič drugega kakor jezikovno in še kulturno asimilacijo-koga? Spet nas z Makedonci. Ne vem, kako reagirajo na te "ideologije" Makedonci, vem pa, kako odgovarja nanje naše slovensko narodno čustvo, in sem prepričan, da so za sožitje naših narodov nenavadno škodljive in dvakrat nenavadno škodljive, če ravno tako neugodno vznemirjajo čustva prebivalcev naše najjužnejše nacionalne republike.

Kadar hočejo biti antinacionalni ideologi ali bolje rečeno nacionalni ideologi "jugoslovskega naroda" načelni, se zlasti radi opirajo na prečelost nacionalizma in na internacionalizem, ki je eden od izhodišč socializma. Glede prečelosti nacionalizma trdijo, da je nacionalizem v odmiranju, da ne more več progresivno vplivati na dogajanje ne v svetu ne pri nas doma. Seveda je očitno, da je nacionalizem danes v močnici rasti, ne v upadanju ali v odmiranju. Saj zgodovina ne pomni tolikšnih sprememb na podobi sveta, kakršne predstavlja današnje osvobodilne boje in med zmagane nacionalne ideje, pa naj bi bili narodi ali rodovi, za katerih svobodo gre, na še tako primitivni stopnji razvoja in etnične izoblikovanosti. Kakšno odmiranje te ideje v svetu? In kako je premeja pri nas, v naši socialistični

družbi?

Teza imenovanih "ideologov" sloni na takihle premisah. Živimo v državi in v skupnosti narodov, katerih poglavitni napor je usmerjen v realizacijo socialističnih odnosov. Spričo tega je nacionalno vprašanje povsem nevažno ali celo škodljivo za naš pravi napredek; treba ga je tečaj čimprej popolnoma odpraviti z dnevnega reda. V ta namen se je treba odločiti za enotno narodnost in na tej novi osnovi dograditi socializem, v katerega ideološki zakladnici zavzema eno izmed najvažnejših mest internacionalizem. Vsekakor nenavadna logika, kajti vse to se pravi v imenu internacionalizma skrbeti za izdelavo nove nacije in skušati nacionalizem premagati z novim "višjim" nacionalizmom, ne pa s socialističnim urejanjem te problematike, ki je rešljiva samo na en način. Kakor je mogoče brezrazredno družbo ustvariti samo z odpravo vseh narodnih neenakopravnosti, tako je mogoče doseči pravi internacionalizem samo s pravičnim reševanjem vseh nacionalnih problemov. Ko bodo dejansko rešeni ti, se bo narodno čustvo v ljudstvih in posameznikih pomirilo in narodnost bo postala popolnoma osebnazadeva vsakogar; nihče je ne bo motil ne prizadeval in za nikogar ne bo socialno važna in tudi sama ne bo nikogar ovirala ali omejevala pri zavzetostih za stvari človeštva, marveč bo ostala samo intimna osnova osebne kulturne dejavnosti. Tako bi moglo priti do pravega internacionalizma, ki si ga nihče ne more želeči iskreneje, kakor ravno mi, ki smo zmeraj in zmeraj deležni skrbi za naše izveličanje v "višjih" nacionalnih tvorbah.

V novi socialistični Jugoslaviji seveda našega obstoja nihče ne ogroža. In vendar ni mogoče reči da bi bilo slovensko narodno čustvo do kraja pomirjeno in utešeno. Gotovo igra pri tem precejšno vlogo občutljivost, ki sem jo omenil kot dediščino preteklih časov. Res pa je, da naposled mora vsakemu Slovencu že presedati to večno ponavljajoče se kombiniranje o enotnem jugoslovskem narodu, katerega nastanek ali rojstvo ali izdelavo bi neogibno plačali z resignacijo ali z izgubo svoje individualnosti ravno Slovenci. Če ostanem pri ocenjevanju takih pojavov na popolnoma nepolitični ravni, moram reči, da je v njih nekaj netaktnega in brezčutnega, kar mora povzročati resna nezapolnjenja, ki so popolnoma nepotrebnabna in ki ne morejo koristiti nikomur in ničemu. Ni si namreč težko odgovoriti na vprašanje, ki je spričo teh kombinacij naravno: kakšnega reda državljanji pa so ti, ki smejo kombinirati za našo narodno usodo, in kakšnega reda državljanji smo mi, ki moramo biti v njihovih spekulacijah objekti?

Na žalost niso to edini pojavi, ki dajejo povod za nekakšno vznemirjenost slovenskega nacionalnega čustva. Z njim je na primer ozko povezano vprašanje slovenskega jezika, ravnanja z njim in našem življenju izven meja Slovenije in celo v Sloveniji sami. O tem je bilo napisanih in govorjenih morje besed, pravičnih in krivičnih obtožb, ki mišlim, da jih tukaj ni ponavljati. Potem je tu dovolj pojavov, ki jih čutimo kot krivice in zapostavljanje, in to zlasti v zvezi s kulturnimi manifestacijami. Te

strani spadajo v kategorijo površnosti, nepazljivosti, neobveščeniosti, nekatere pa tudi v poglavje instinktivnega neupoštevanja tega, kar je slovensko. Toda to so v kljub vsemu manj važne in manj dalekosežne stvari, čeprav ni mogoče reči, da ne bi bile zelo občutljive. Važnejše vprašanje, ki se spričo tega, čemur bi v glavnem lahko dobrohotno rekli nerazumevanje, pojavlja med Slovenci, je vprašanje kompetenc naših nacionalnih republik, in e, kakor smo slišali v predsedniškem referatu, "srečujejo mnenja, da smo baje pretiravali s pravicami in vlogo socialističnih republik", je v Sloveniji zagotovo prevladujoče mnenje, da so spričo vsega povedanega pravice in vloga slovenske republike preomejene in da bi jih bilo treba na vsak način razširiti. Toda ta problematika, ki zagotovo sodeluje pri oblikovanju našega narodnega počutka, je preobsežna, da bi jo mogel podrobneje obravnavati.

V zvezi s pravkar rečenim pa ja še stvar, ki je očitno mogočen faktor v razpoloženju jugoslovskega naroda, slovenskega pa še posebno, faktor, ki ga pri tem razboru našega narodnega občutja ni mogoče izpustiti in ki je kajpada v vsakem pogledu osnovne važnosti. To je ekonomski faktor. Predsednik Tito je v tej zvezi govoril takole: "V vseh naših republikah oziroma nacionalnih področjih izražajo včasih posamezniki skrb za nacionalne interese, ki so baje ogroženi. Takih ljudi vidijo samo negativne posledice raznih ukrepov naše ekonomske politike za 'njihova' področja in narobe samo korist za druga področja". Iz teh besed je videti, da se take skrbi pojavljajo v Jugoslaviji vsepovsod in ne samo pri Slovencih. Seveda pa ni izključeno, da so ponekod te skrbi bolj upravičene in drugod manj. Nekatere izmed njih so gotovo bolj ali manj utemeljene, kakor je razbrati iz drugih predsedniških besed, ki se sicer ostro obračajo zoper šovinistične izpade v zvezi z našo ekonomiko, ki pa nam hkrati pravijo, da "imajo neka nasprotja tako v federaciji kakor v republikah svoje korenine in v tistem, kar je, kakor se mi zdi, tudi najvažnejše v ekonomskem razvoju naše države — v administrativno — birokratskem razporedljanju in drugih nepravilnostih, v razlikah v razvitosti posameznih republik in oblasti ter podobnem". Skratka, neke razloge, ki niso vsi povsem izmišljeni, tu vzemirjenje ima. In razumljivo je, da intenzivno vpliva na razpoloženje širših kolektivov. Ne razpoloženje, ki je med Slovenci v tej zvezi precej razširjeno, bi bilo treba pomiriti z jasnimi in preglednimi, tudi laiku razumljivimi obračuni o našem gospodarstvu, ki bi jih bilo treba položiti pred vsjo jugoslovskega javnost in v katerih bi bilo potrebno brezpogojno pokazati resnično stanje stvari. Zavedam se, kako neizmerno zapleteni so račun naše skupnosti, ker razvitejši glede marsičesa drugače žive od zaostalih in zaostali spet od razvitih, kar preglednost računov skoraj onemogoča; vendar se mi zdi, da bi bilo zaradi pomiritve podobnih občutkov to vredno, koristno in potrebno storiti".

Edini argument, ka ga slišimo ob takih pritožbah, je to, da gre za nekulturne posameznike, za primitivce, ki niso doumeli resnične narave jugoslovanstva. Dejansko pa so ti zares nekulturni izbruhi zaničevanja do slovenskega jezika in naše kulturne avtonomnosti samo najbolj groba oblika nečesa, kar se kot ostanek nekdanjih hegemonističnih prizadevanj beograjske buržuazije pojavlja v raznih, ponekod s Čosičevsko dialektiko prikritih oblikah, ki zatemnjujejo jasen in sleherni narodnostni diskriminaciji oddaljen pojem jugoslovanstva, kakor je uveljavljen tudi v ustavi socialistične Jugoslavije. Tako pojmovanje jugoslovanstva, kot je v ustavi, je ne samo realistično, temveč tudi edino pravilno, ker združuje na federativni podlagi več narodov in ne pozna diskriminacije med majhnimi in večjimi, slabotnejšimi in močnejšimi-saj je v poddaru (številčne) moči in njene prednosti pred pravico prvi zardek fašistične miselnosti. V očeh pravega Jugoslovana nismo Slovenci, da uporabimo Cvjičevu formulacijo, "flotantna etnična masa", ki ji je šele treba dati narodnostni karakter, marveč že izoblikovana narodna individualnost, ki mora imeti enakovredno in enakopravno mesto v bratski skupnosti jugoslovskega naroda. To mesto nam je z ustavo jugoslovske federacije zagotovljeno. Zato tudi naš jezik nikakor menijo ignoranti ali "ideologi" nekdanjega hegemonističnega centralizma-nekark arhaizem, narečje, ki naj bi prej ali slej izginito v srbsko-hrvatski večini, temveč je samostojen jezik v jugoslovske jezikovni skupini in ima vso pravico in vse dolžnosti do polnega izživeljanja in uveljavljanja.

Odkrita beseda o neljubem pojavu

"V zadnjem času me večkrat ustavijo na ulici resni in pošteni znanci ter pripovedujejo o incidentih, kakršnih bi ne pričakoval nihče v Ljubljani, najmanj pa tisti, ki verujejo v zgodovinsko vlogo in realni pomen jugoslovske skupnosti. Tako so pred nekaj dnevi v dveh trgovinah na Titovi cesti ljudje, ki so verjetno doma iz SR Srbije, nastopili zelo arogantno nasproti prodajalkam, ker so jim odgovarjale v slovenski. Pri tem so z žaljivimi besedami kazali zaničevanje do našega jezika in izrekli šovinistično mnenje, da je srbohrvaščina edini uradni jezik v Jugoslaviji. O podobnih nastopih nekaterih izzivalcev, ki skušajo posnemati vlogo nekdanjih agitatorjev "Herrenvolka" pripovedujejo tudi uslužbeni gostinskih lokalov.

predsodkov o Slovencih in o našem jeziku. Ne moremo si misliti in nihče ni nikdar zapisal takega primera-da bi Slovence, ki ga eksistenčne ali druge okoliščine zakorenijo na področje srbohrvaškega jezika, ne čutil potrebe, da se čimprej nauči srbohrvaščine. V Sloveniji so naši eksistenco mnogi, tudi izobraženi ljudje s področja srbohrvaškega jezika, vendar celo po več letnem bivanju med nami ne čutijo potrebe, da bi se naučili slovenske. Spričo tega, da gre za soroden jezik, si te "nenadarnosti" za našo govornico psihološko ne moremo razložiti drugače, kot da v takem človeku še vedno tli predsodek o "dialektu", ki ni vreden, da se ga naučiš. To pomeni, da nekateri—in teh ni malo—vidijo v nas Slovence nekaj manjvrednega, neko "likvidacijo" namenjeno množico; to pa je tisto, čemur se ne upira samo naša državljanska zavest, temveč tudi naš človeški čut, in to niti malo ne gre v okvir časa, ko vstopajo v zgodovino kot enakopravni partnerji doslej malo znana in nerazvita azijska in afriška ljudstva. In zdaj se najdejo sodržavljani, ki v nasprotju z duhom ustave, s čustvom bratstva in tovarištva očitajo celo najbolj logični in upravičeni defenzivi slovenstva-šovinizem. Ta naj bi bil v tem, da na tleh slovenske republike vstrajamo pri uporabi slovenskega jezika! Seveda pa to ne pomeni, da bi v tej samo-obrambi kakor koli zaničevali jezik srbskih in hrvaških sodržavljani-ov.

Ta glosa ne odkriva nič novega; že večkrat je bilo v raznih oblikah povedano, da smo Slovenci tu in da hočemo tu ostati, ker je to naša moralna pravica in dolžnost in ker priznanje našega deleža v jugoslovanstvu izključuje sleherno diskriminacijo. Toda življenska praksa kaže, da je potrebno to naravno dejstvo še vedno ponavljati. Pisec teh vrstic je spričo nekaterih znakov popačenja jugoslovanstva občutil tudi nekateri manj očitne oblike

TORONTO

● Nekateri Torontanci so začeli akcijo, da bi preprečili porušenje stare mestne hiše, ki je bila zgrajena l. 1899 in je še sedaj v popolnoma dobrem stanju, ker je bila zgrajena z najboljšim materialom svoje dobe. Predlagajo, naj bi dvorišče pokrili s streho ter bi tako imeli bodisi avditorij ali pa razstavni prostor. Stavba sama naj bi služila kulturnim potrebam mesta ali pa postala mestni kolegij ali šola bodisi za zaostale bodisi za nadaljnjo izobrazbo. Na ta način bi bil ohranjen kos torontske zgodovine tako za prebivalce Toronta kot tudi za obiskovalce.

● Novonaseljenci, ki se hočejo naučiti angleščine, imajo na razpolago nove dnevne tečaje v

vprašanju, pred katerim ne smemo kakor (menda) loj vtikati glavo v pesek. Kot legitimacijo za odkritosrčno in do kraja pozitivno besedo o tem bodi dejstvo, da imam za sabo več ko petdeset let publicističnega dela za medsebojno spoznavanje in zblizanje jugoslovskega naroda, da je srbohrvaščina moj drugi jezik in da sem spisal v njem dolgo vrsto esejev in člankov v zagrebški in beograjskih revijah. Rad imam ta jezik, ne morem pa dopustiti, da naj bi bil znak manjvrednosti, če govorim in pišem v materinskem slovenskem jeziku. Zame in za slehernega zavednega Slovenca je leta enkovreden z drugimi jugoslovske jeziki.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 3. \$, za Argentino 40, pezov, za Brazilijo 50 kruzairov, za Anglijo 15 šilingov, za Avstrijo 30 šilingov, za L. vstralijsko 2.- avstr. L. za Italijo in Trst 600.- lir, za Francijo 500.- frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi Slovenske poti. Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Ali lahko izgovorite to novo besedo?

Poizkušajte.

(OMSIP)

Zdi se, da je verjetno najvažnejša beseda, ki ste se jo naučil letos. Je kratica za "The Ontario Medical Services Insurance Plan" (Ontarijsko zdravniško zavarovanje), ki bo plačal zdravnikove račune za vas. Da, za vas in tudi za vašo družino!

Pristopite k OMSIP pred prvim majem, da stopi zavarovanje v veljavo s prvim julijem 1966. Popolna razlaga in prijavnice so vam na razpolago brezplačno v vsaki banki.

ONTARIO MEDICAL SERVICES INSURANCE PLAN

estonski hiši, ESTONIAN HOUSE, 958 Broadview Ave. Tečaj organizirajo vzajemno državljanški odsek provincialne vlade, C.O.S.T.I. ter International Institute of Metropolitan Toronto. Tečaj so se pričeli koncem februarja in bodo na razpolago pet dni v tedno med 8,30 in zjutraj 4,30 popoldne. Pouk, informacije ter navesti bodo na razpolago vse leto. Podrobnejše informacije so na razpolago:

Mr. P. Dunne, Citizenship Division, tel: 365-2285.
Mr. John Henselmans ali Mrs. E. Tsatsos, tel: 537-2561.
Mr. Salvatore Palazzolo, tel: 366-7991.

● Univ. profesor za ručino Božidar T. Horn (Hiram College, Hiram, Ohio) se zanima za slovenski glagol in namerava izdati slovar glagolov z angleškim prevodom (Glas).

● Izbor Zupancičeve poezije so izdali v Sofiji (založba Narodna kultura) pod naslovom "Mojte korabi" (Glas).

● V avstrijski antologiji jugoslovske proze (Milo Dor) so zastopani Slovenci: Ivan Cankar, Andrej Hieng ter Beno Zupancič (Glas).

S pomočjo rdečega križa

ljudje pomagajo ljudem.